

našnji je mnogo krika o prostosti, pa pogostoma se popolnoma napačno tolmači ta, imenovati jo smem, sveta beseda. Blagor mu, kdor ima mirno vest; njega smemo srečnega imenovati, kajti on je najbolj prost. Takim pa, ki kvasijo o prostosti, ne vedé, kaj da prav za prav je, svetujemo ogledati se včasih po prostorih, kjer za težko okovanimi durmi sedijo raznovrstni jetniki, ter milo pogledujejo skoz mala oknica memogredoče, ki se, obsijani od zlatega solnca, radovati morejo pod milim nebom sicer pogosto težavnega, al vendar prostega življenja. V tacih hišah tudi človek lahko spozná sam svoje lastno srce, ter ga dati more na poskušnjo: mu je li trdo kot jeklo, ali pa mehko ko vosek. — Neki pandúr (tako imenujejo po Hrvaškem policaje) je prinesel, ko sem še vedno čakal „fiskala“, pod pazduho nekaj lesovja, ktereга pri nas po domače imenujemo leskovice, ali pod olepšavnim izrazom „leskovo mast“. Spoznal sem zdajci, da to niso „spazierstöckelni“ za gospode od magistrata, in da to tudi niso na priliko palice, s katerimi se morebiti pandurji namesto s puškami „soldate igrajo“, kakor smo svoje dni mi mali dijaki v Ljubljani in Celovcu delati navado imeli, ampak da na Hrvaškem še ne poznajo novoskovaneга izraza „Freiheit wie in Oesterreich“, pač pa da se držijo o potrebi še starih „dvadeset i pet“ batin, ali po okoliščinah še več. In popolnoma prav imajo. Če kmetič ali kdor koli, ki v potu svojega obraza kruhek služi, stoka pod bremenom velikih davkov, bo li razbojnik, ki je človeški družbi le v nadlogo in v strah, brezskrbno sedel v zaporu in ondi le toliko delal, da od tožljivosti ne segnjije, zraven pa morebiti bolje jedel ko kmet, ki s svojimi krvavimi žulji za-nj hrano plačuje? V tacih in enacih mislih in po dolgem stanji sem poslednjič vendar pričakal svojega „fiskala“, kateri svoj posel prav dobro umé, odpraviti človeka s praznimi obljubami pa s sladkimi besedami.

Zapustivši magistrat obiskat sem šel nekega svojega starega prijatelja, s katerim se že dolgo let občujem. Prijateljstvo njegovo pa je tako, kakor se dandanašnje prav pogosto nahaja. Kedar nekteri ljudje človeka rabijo, so mu prijazni; mnogokrat celó čez mero; — ako pa brez njega opraviti morejo, pade termometer prijateljstva celó pod ničlo, al kakor Nemci pravijo, „unter den Gefrierpunkt“. Pa, kaj se hoče: svet tako plačuje!

Na daljnem šetanju po mestu sešel sem se čisto po naključji z rojakom gosp. Šašel-om, o katerem sem Ti že v IX. pismu govoril. Povabil me je, da naj ga pospremim na njegov dom, kar sem tudi rad storil. Marsikak lep izdelek njegovega bistrega uma sem imel tu priliko občudovati. Stanuje ta naš rojak v trdnjavi blizo mestnih vrat, ki držijo proti Turški strani, in kjer navadno slepi goslarji s svojimi mило-tužnimi narodskimi pesmami kratkočasijo cele trume radovednih poslušalcev.

Odtod sem prišel vnovič na glavni trg. Tukaj navadno prodajajo seljanke iz okolice zelenjavo, sadje, kuretino itd. Kdor hoče bolj na tanko opazovati krotko bitje in tiho marljivost hrvaških žensk, le-sem naj pride! Da Hrvat možak ni posebno marljiv delavec, to je stara resnica; vzlasti pa graničarju tega tudi ni zameriti; zakaj kdor more vedno držati ušesa kvišku ter pripravljen biti na zapovedni glas: „hajdi! puško v roke ter v boj!“ — ta se ne briga veliko za opravila ognjišča. Če kje toraj, na Hrvaškem gotovo je ženski naloga evangeljskega izreka, podpirati tri vogle hiše. Zato pa teh sirot tudi ne vidiš z lepa brez dela. Povesmo prediva za ruto, ktera jej pokriva glavo, prede Ti svojo nit — bodi-si na trgu pri svojem jerbasu stojé ali pa gredé od doma ali zopet na dom — na dobro ped dolgo vretence, ktero kar z rokami suče in vrtí.

Da bi se seznanil tudi nekoliko z novimi stav-

bami Karlovca, šel sem dalje gledat, kako so delali most čez Kolpo, ki bo služil novi železnici Karlovsko-Reški. Ni bila podoba še takrat, da bi bil kmalu narujen. Pri tej priliki sem se pa le zopet prepričal, kako da je res vse minljivo pod solncem. Svoje dni je bilo videti ob Kolpi skoraj vedno po več velikih ladij, „brtonov“ zvanih, ki so dovaževali na tisoče vaganov žita iz Banata in Siska. Na stotine ljudi je imelo pri tem svoj zaslužek, ker so nosili žito iz ladij v magazine, katerih je polno ob visokem bregu. Al vse to je prestalo. Magazini medlijo prazni; ljudstvo pa se je razšlo po vseh vetrovih. Zvedel sem, da je bilo ravno tisti dan v seji mestnega odbora sklenjeno, potezati se za to, da bi se vodotoč Kolpe med Siskom in Karlovcem vredil, za vožnjo s parniki vravnal, ter da bi se žito iz Banata zopet neposredno celó do Karlovca voziti moglo. Sklenjeno je bilo tudi, poslati nekoliko mestnih odbornikov v Ljubljano in Reko, da bi tudi ondi kaj pripomogli v ta namen. Ali se je bilo to res spolnilo, ne vem; slišal ali bral vsaj nisem nič o tem. *) Gotovo je, da bi Karlovec po taki zvezi s Siskom mnogo si pridobil, — brez dvombe tudi Reka; — koliko pa bi bilo to Ljubljani na korist, ne morem razsoditi.

Kot prijatelj novih lepih stavb šel sem pogledat odtod tudi ravnokar dozidano judovsko svetišče, ki je blizo železničnega mosta. Abrahamovi zarod ima v Karlovcu bojé le majhno „srenjo“, vendar pa se mora priznati, da je veliko storila za Božjo službo svoje vere ter tudi za šolo, stanovanje rabinarjevo in učenikovo. Pri tleh je namreč na eni strani prostorna in lepo vravnana šola in stanovanje učenikovo, na drugi strani enako lepo stanovanje rabinarjevo; v prvem nadstropji pa je po celi dolgosti poslopja kaj okusno vravnana in krasno zmalana shodnica. Prav prijazno se mi je vse razkazalo, in ni bil dotični varh tako košat in ohol, kakor v Zagrebu.

Pred, kakor sem mislil in želel, bil je poldan; bližal se mi je pa hkrati tudi z urnimi koraki čas mojega odhoda iz Karlovca. O potovanji nazaj proti domu zveš kaj več v prihodnjih pismih. Pozdravljen!

Tvoj prijatelj

Josip L. Železodolski.

Slovstvo jugoslavenko.

* „Zbornik Beogradskog narodnog pozorišta“ (Зборник београдског народног позоришта) se zove knjiga, ki jo bode na svetlo dajal dramaturg narodnega gledališča v Belem gradu gosp. Jovan Borčenić v posamesnih zvezkih. Naročilo na 1—5. sprejema do 1. avgusta t. l. Pod tem naslovom je izdajatelj poredoma se namenil na svetlo dajati gledališka dela, ki se predstavljajo na narodnem gledališču (pozorištu) v Belem gradu in jih posebno priporočamo pozornosti našega dramatičnega društva.

* „Seljak“ se zove nova knjižica, ki jo iz zapuščine g. Vilka Švelca bode kmetiškimi gospodarjem v hrvaškem jeziku na svetlo dal na vse strani marljivi gosp. B. Francelj, profesor na Varaždinski realki. Knjižica bode obsegala 24 pól in bode gotova začetka meseca srpnja, ter bode za naročnike stala 90 kraj. Naročnina naj se najkasneje do konca tega meseca pošlje gosp. prof. Francelj-u v Varaždin.

Mnogovrstne novice.

* *Zeló hvaljeno zdravilo zoper človeške kozé so, kakor „Oesterr. Corresp.“* pripoveduje, v južni Ameriki našli

*) Tudi nam ni nič znano.

Vred.